

tieme Hollandse verdedigingssysteem in werking te stellen. De Waterlinie was een enorm stelsel van forten, sluizen en polders die onder water konden worden gezet, Holland kon zo worden omgetoverd tot een bijna onneembaar eiland. De paniek was nu compleet, de hysterie die altijd al achter de kalme Hollandse gevels sluimerde barstte naar buiten. De mensen hadden 'allemaal de wind in het hoofd', de steden werden overgenomen door 'het hollende beest van het woedende grauw'. Coenraad van Beuningen beschreef een visioen waarin Lodewijk de gedaante had aangenomen van Nebukadnezar, schreeuwend: 'Doodt, doodt, want de jacht is goed!'

'Bevrijt Heer ons vaderland,' krabbelde Six zelf in zijn notities, snel en in wanhoop. Op 13 juni werd hij benoemd tot kapitein van een van de zes nieuwe schutterscompagnieën, een uitbreiding van de vierenvijftig die al in hoogste staat van paraatheid verkeerden.

Onophoudelijk patrouilleerden er nu ruiters door de straten. Op het IJ en op de Amstel voeren platbodems met mariniers, er stonden tweehonderd kanonnen op de wallen, de burgemeesters liepen persoonlijk mee met de wachtposten. Jan noteerde onder het kopje 'Een belegerde stadt' een reeks maatregelen: 'Een tobbe met water voor ieder huis en 's nachts een licht branden voor de deur.' 'Alle dagen 's morgens en s'avonts een predicatie met gebet.' Wie 'buiten hoop' in het gasthuis ligt wordt 'terstont een koegel geschonken'.

Eind juni begonnen de relletjes, al snel bijna dagelijks. Veel Amsterdammers vertrouwden, net als de burgers van andere steden, hun magistraten niet meer. Niet ten onrechte: burgemeester Joan Huydecoper had, zo bleek later, zelfs al stilletjes aangepapt met een lokale Franse commandant. Zijn buitenhuis Goudesteyn in Maarssen moest immers wel overeind blijven – zij het voor een flinke afkoopsom.

Tijdens een emotionele vergadering van de vroedschap, op zondag 26 juni, werd echter besloten om iedere onderhandeling af te wijzen. Ook Nicolaes Tulp – hij was nu bijna tachtig – 'ageerde in sijnen hoogen ouderdom,' aldus een toehoorder, 'met syne mannelijcke cordaetheit boven syne jaren, sonder aan de jongste en vigoureuuste heeren te wyken'. In een volgende vergadering gaf de vroedschap, onder druk van de

